

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Vprašanje o pravdni legitimaciji je stvar pravne presoje in je torej dopustno, da se ugovor pomanjkanja legitimacije uveljavlja šele v prizivnem postopanju. — Ravnatelj podjetja nima nikake osebne odgovornosti napram uslužbencem iz njih pogodeb s podjetjem, dasi mu je od podjetja podeljena pravica postopati po svojem preudarku glede službenega osobja (§§ 1151, 1155 o. d. z.).

Tožnik je bil portir v hotelu akcijske družbe »Union« v Ljubljani, ki pa ga je novo nastopivši ravnatelj hotela odpustil. Trdeč, da je odpust neopravičen, zahteva od ravnatelja odškodnino.

Okr. sodišče v Ljubljani je tožbeni zahtevek zavrnilo.

Vsled priziva tožnikovega je prizivno sodišče, ker prvi sodnik s svojega stališča ni imel povoda razpravljati o visokosti škode, razpravo v tem oziru popolnilo po zmislu §-a 493 št. 3 c. pr. r. Pri dotični razpravi, če prav je bila omejena zgolj na ovedbo škode, je toženec uveljavljal nov ugovor, da on ni pravi toženec, ampak da bi tožnik moral tožiti akcijsko družbo.

Prizivno sodišče je potem s sodbo 2. novembra 1909 opr. št. Bc III 102/9-5 prizivu ugodilo in spoznalo po tožbenem zahtevku iz razlogov, ki se priobčijo, kolikor zadevajo górenja vprašanja:

Utemeljen pa je prizivni razlog pravnopomotne presoje.

Po ugotovitvi na prvi stopinji je toženec ravnatelj hotela »Union« v Ljubljani, podjetja, ki je, kakor priznано, akcijska družba. Osojbe, ki je potrebno za obratovanje hotelskega podjetja, služi podjetju samemu, a ne ravnatelju. Če nastopi torej v osobi ravnatelja prememba, potem se ta prememba prav nič ne dotika pravnega razmerja med osebjem in podjetjem, le-to ostane gospodar, osebe pa uslužbenci. Ker pa je, kakor je to potrjeno po izpovedbah prič . . . upravni svet družbe tožencu kakor novemu ravnatelju izročil vse zadeve glede osobja in mu v tem oziru podelil popolno prostost, potem mu je odstopil v samostojno upravljanje vse razmerje med uslužbenci in družbo.

Ugovor toženca, da mu manjka pasivne legitimacije, stvarno ni opravičen in zato se ni spuščati v rešitev vprašanja jeli uveljavljanje tega ugovora stoprav pri dopolnilni razpravi na prizivnem sodišču dopustno ali ne.

Že iz zgorej navedenega namreč izhaja, da toženca ni smatrati samó za pooblaščenca, ampak za organ akcijske družbe, ki je od nje prevzel razmerje z uslužbenci v popolno samoupravo.

Izhaja pa to tudi iz izpovedbe toženca samega, ki je bil zaslišan kakor stranka v namen dokaza, da je on nekaterim uslužbencem povišal plačo, da je pridržal si poselsko knjižico tožnikovo, ker ga je hotel pozvati radi prekršaja službene pogodbe; dalje iz njegovih navedeb v pravdi, da opravlja službo ravnatelja neomejeno, da se mu je glede uslužbencev dala popolna prostost in da sme službovanje vrediti po svoji volji.

Vrhovno sodišče je z odločbo 4. januarja 1910 št. Rv VI 514/9-1 reviziji ugodilo in obnovilo sodbo prvega sodnika iz razlogov:

Revizijski razlog napačne pravne presoje je utemeljen. Po nižjesodnih ugotovitvah je toženec ravnatelj hotela »Union« akcijske družbe. Prizivno sodišče stoji na čisto pravilnem stališču, ko smatra, da v hotelu nameščeno osebje ne stoji napram hotelskemu ravnatelju, nego napram podjetju v pogodbenem razmerju in da vsled izpremembe v osobi hotelskega ravnatelja ni nastopila izprememba pravnih odnošajev med podjetjem in hotelskim osebjem.

V nadaljnem pa argumentaciji prizivnega sodišča ni pritrditi, kajti če je podjetje — kakor ugotavlja sodba prizivnega sodišča — tožencu prepustilo prosto razpolaganje z osebjem ter je v tem oziru nanj preneslo izvajanje pravic, ki pristojajo podjetju, izražen je v tem le obseg tožencu glede osobja podeljenega pooblastila, katero je smatrati za neomejeno. Z ozirom na neomejenost pooblastila pa je čisto nedopustno domnevati, da je bil toženec vsled podeljenega mu pooblastila zavezan opustiti vsako izpremembo, ki bi jo bilo moči smatrati za poseg v pravice, ustvarjene s službeno pogodbo.

Pravno razmerje toženca napram podjetju na eni strani in pa napram tožniku na drugi strani je presojeti iz naslednjih vidikov.

Tožnik je bil uslužbenec podjetja »Union«. Vsled tega bile so pravice in dolžnosti iz službene pogodbe le med tožnikom in podjetjem; po tem ravna se tudi odgovornost. Ta pa zadeva v zmyslu §§ 1151 in 1155 o. d. z. le pogodbenika, po čegar krivdi je bila kršena pogodba. Toženec, samo organ podjetja, stoji izven pogodbe ter nima nikake osebne odgovornosti, če se kršijo pogodbene pravice, čeprav je nastopal za podjetje.

Podjetje more kakor akcijska družba nastopati le po svojih zastopnikih ter mora jamčiti za učinek njih dejanj, kolikor spadajo v obseg zastopniškega pooblastila. Tega okvira pa toženec ni prestopil, če mu je, glasom ugotovitev sodbe, bila od podjetja podeljena pravica postopati po svojem preudarku glede službenega osebja. Če bi bil pa z odredbami v obsegu podeljene mu upravičenosti kršil pogodbene pravice tožnika, bi pa tožnik ne smel prezreti, da imajo veljati dejanja, ki so kršila pravice, za dejanja podjetja, ker bila so storjena v imenu podjetja in vsled pooblastila, od podjetja podeljenega.

Da pa je tudi tožnik naredbe toženčeve smatral za dejanja podjetja, izhaja iz tega, ker je krivico, prizadeto mu po postopanju toženčevem, vporabil za vzrok, da je razrušil službeno razmerje s podjetjem brez odpovedi.

Po vsem tem je jasno, da ni nobenega naslova, ki bi bil merodajen za toženčevo osebno odgovornost.

Ta razlog, iz katerega se tožba zavrača, izhaja iz pravne ocene dejanskega stanu, ki je bil podan v pravdi, dasi toženec ugovora radi pomanjkanja pasivne legitimacije ni izrečno povdarjal, ker je stvar sodišča, da pravno presodi dejanski stan.

Sodbo I. stopinje je treba torej obnoviti. K.

b) Enostransko od enega samega pogodnika podpisana izjava ne ustanavlja podsodnosti kraja izpolnitve, in to niti tedaj ne, ako je sopogodnik svojo voljo s sprejemom izjave in nje uveljavljanjem molče izrazil.

Tovarna za perilo I. B. v Monakovem je tožila pri kr. uradnem sodišču I v Monakovem Franceta S. v Mariboru na plačilo 91 M 80 p. s pr. Pristojnost se je uveljavljala s sklice-

vanjem na naročilni list, ki je bil samo od toženca podpisán in je imel med drugim tudi besedilo, da je obojestranski kraj za izpolnitev pogodbe Monakovo. Na naročilnem listu bil je izven teksta rudeče tiskan zaznamek »plača in toži se v Monakovem«. Tožeča firma je izposlovala zamudno rzsodbo ter je na podstavi nje predlagala pri c. kr. okrožnem sodišču M. izvršbo.

Ta predlog je bil na vseh treh instancah zavrnen, in sicer od vrhovnega sodišča z odločbo od 12. oktobra 1909, o. št. R VI 281/9-1 z naslednjo utemeljitvijo:

Odločilno za vprašanje o dopustnosti izvršilnega predloga, ki se opira na rzsodilo inozemskega sodišča, je edino le določilo §-a 80 t. 1. izvr. r., po katerem naj se takemu izvršilnemu predlogu le tedaj ugodi, kadar se je mogla pričeti pravda po določilih, ki veljajo v tuzemstvu za pristojnost, tudi v vnanji državi.

Sklicevanje na § 101 jur. n. torej ne more dopustnosti izvršilnega predloga podpreti, ker § 24 c. pr. r. za Nemčijo dopušča podsodnost kraja izpolnitve v večji meri, negoli avstrijska jur. norma. Za uporabo §-a 80 t. 1. izvr. r. pa je treba, da se je smela pravda v vnanji državi po določilih avstrijskega zakona pričeti. Vsled tega je bilo raziskovati, ali so dani pogoji jur. norme, in to §-a 88, ker se je upotrebila podsodnost kraja izpolnitve za pristojnost uradnega sodišča v Monakovom.

Po pravici sta spodnji inštanci to vprašanje zanikali. § 88 jur. n. zahteva pismen dogovor strank, v kojem mora vrhu tega še stati, da je z določitvijo kraja izpolnitve tudi pravica ustanovljena, da se sme na tem kraju tožiti. Pojem pismenega dogovora pa zahteva obojestransko pismeno izjavo. Le enostransko od toženca samega podpisana izjava take obojestranske izjave ne more nadomeščati, niti tedaj ne, ako je bila volja sopogodnika molče na ta način sprejeta, da je ta izjavo sprejel in uveljavljal. Inače bi se bil zakon poslužil namesto izraza »pismen dogovor« — besed »pismena izjava dolžnika«. Nasprotno, ker se zahteva tudi v §-u 104 jur. n. izrečno dogovor, je opravičen sklep, da za ustanovitev iztožnosti na kraju izpolnitve z molkom izražena volja ne zadošča.

Zavrnitev izvršilnega predloga je bila torej opravičena in bilo je revizijski rekurz zavrniti.

Dr. M. D.